

סנהדרין כה

עניין: חזרה גמורה בתשובה

יד רמה

לא מוזפי, שהעושה תשובה צריך לקדש עצמו במותר לו ולעשות הרחקה יתירה כדי שלא יבא עוד לידי קלקול⁸⁷. מפריחי יונים אלו שממדין את היונים, מלשון

רמב"ם פ"ב מהלכות דעות

ומוסר אילים בוו: ב וכיצד היא רפואתם מי שהוא בעל חמה אומרים לו להנהיג עצמו שאם הוכה וקולל לא ירגיש כלל. וילך בדרך זו זמן מרובה עד שיתעקר החמה מלבו. ואם היה גבה לב ינהיג עצמו בבזיון הרבה וישב למטה מן הכל וילבש בלוי סחבות המבוזות את לובשיהם וכיוצא בדברים אלו עד שיעקור גובה הלב ממנו ויחזור לדרך האמצעית שהוא דרך הטובה. ולכשיחזור לדרך האמצעית ילך בה כל ימיו. ועל קו זה יעשה בשאר כל הדעות אם היה רחוק לקצה האחד ירחיק עצמו לקצה השני וינהיג בו זמן רב עד שיחזור בו לדרך הטובה והיא מדה בינונית שבכל דעה ודעה:

עבודת המלך פ"ב מהלכות דעות ה"ב

ירחיק עצמו לקצה השני כו' עי' בד"ר ברנטי משמונת פרקיו והוא מבואר בסנהדרין כ"ה ב' גבי מלוי נריבית ואימתי חזרו כו' ויחזרו בהם חזרה גמורה דאפילו לעכו"ם לא יזפי וכן במפריחי יונים דאפילו במדבר נמי לא

רמב"ם פ"ה

מהלכות מלוה ולוה ה"א

ולשאר העולם מותר. *ומצות עשה ו[להשיך לעכו"ם שנאמר לנכרי תשיך מפי השמועה למדו שזו מצות עשה וזהו דין תורה:

לחם משנה פ"ה מהלכות מלוה ולוה ה"א

אע"ג דלא נריך: ומצות עשה להשיך לעכו"ם. אע"ג דנחזרם מלוי נריבית אמרינן בסנהדרין (דף כה:) דאפילו מעכו"ם לא יזפי נריבית הוא משום דחכמים אסרוהו ומאי דקאמר אפילו לעכו"ם לא יזפי ציור מכוני חיי קאמר לדעת רבינו ז"ל דאילו נכדי חיי כיון דרצונן לא מקנו נשאר מלות עשה במקומה ואדרבה מלוה להשיך ח"נ דהמס גזרו רבית אפילו כדי חיי משום דכיון דהוא מורגל בעצירה דרביית אמי למסרן, ועל מה שהשיגו על רבינו ז"ל

צדקת הצדיק

לצלם, מכל מקום יש בו צרות עין. רק באמת מרדכי כבר הרגיש בדבר ורצה לתקן, וזהו הקדמת רפואה למכה, שחשב שיש לו צרות עין נגד אחשוורוש שלקח אשתו, ולא מפני האיסור הוא רוצה במיתתו, רק מפני צרות עין. והגם דהיה מצוה במיתתו, הוא לתקן הצרות עין אדרבה נשתדל בהצלתו, לומר שאין לו צרות עין נגדו הגם שהוא גוי ורשע, וממילא הצרות עין שהיה לו אח"כ על המן הוא מצד רשעו וכהוגן, וזהו הקדמת רפואה למכה.

העגל, דהוא בקשת עבודה והשתדלות שלא להיות בלא משה רבינו ע"ה והרגשת רב, התשובה היה בנטיית אהל משה מחוץ למחנה ויראה מגשת אליו, שהיו מונעים מראיתו, הגם דהוא מצוה באמת.

וזה ענין הקדמת רפואה למכה דמרדכי בבגתן ותרש (מגילה יג:), ובודאי הוא רפואה פנימית למכה פנימית. ובאמת תמוה למה גילה מרדכי, והלא טוב יותר שיהרג אחשוורוש ותנצל אסתר מביאת איסור, הגם דקרקע עולם היא וליכא איסור, מכל מקום ודאי מצוה להצילה, ועכו"ם לא מעלין ולא מורידין, ואין להעלותו ולהצילו כלל. רק ששמעתי דקליפת פרס הוא צרות עין, ודלכן תקנו משלוח מנות בפורים, שהוא ההיפוך דצרות עין. וכן נראה ממה שאמרו בסנהדרין

[רנה] בדבר שהאדם חסר בו, וצריך תיקון על ידי התנהגות בהיפך, הוא אפילו בענין שהיה אצל אדם אחר מצוה, כדרך שאמרו (סנהדרין כה:) במלוה ברבית דאפילו לעכו"ם לא, הגם שיש מצוה דלנכרי תשיך, כל שאין עבירה במניעתו צריך למנוע. וכן דוד המלך ע"ה - חייך אני מתאיבך דבר המותר לך, כמו שאמרו ז"ל (ירושלמי סנהדרין פ"ב ה"ג) בפילגשים⁷, הגם דיש מצוה להרנין לב אלמנה, רק שאין שעבוד ולא דעונתה לא יגרע בפילגש. ותשובת ישראל על מעשה